

Кахович Юлія Олександрівна
доцент Університету
митної справи та фінансів

Кахович Олена Олександрівна
к.н.д.у., доц., доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ТНК НА ФІНАНСОВУ ТА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Глобалізація поглиблює диференціацію в соціально-економічному розвитку економічних систем, зумовлюючи кардинальні зміни в їх розвитку. Вона приводить до зниження ролі кордонів, відстаней і регіонів, а з іншого боку, викликає зростання значення кожного регіону як на національному, так і на світовому рівні. Глобалізація об'єднує весь світ у відкриту систему взаємовідносин. Фінансово-економічні, суспільно-політичні, екологічні і культурні зв'язки сьогодні є потрібними і неминучими. Новітні технології які формуються на основі потреб суспільства є основою цих зв'язків.

Світова економічна система розвивалася під впливом процесів поглиблення міжнародного поділу праці, розвитку процесів міжнародної спеціалізації, кооперування й інтернаціоналізації виробництва. Вона зазнавала змін, ускладнювалася за рахунок формування нових внутрішніх структур і зв'язків. Ця система завжди мала свою ієрархію зі своїми лідерами й аутсайдерами, відбувалася лише зміна лідерів, змінювалася геополітична роль тих або інших держав, але сам ієрархічний характер зберігався. Проте світ як система не є продуктом глобалізації, його системність пов'язана із виникненням світового господарства. В системі якого діють закони міжнародної конкуренції. Результати якої впливають на національний ринок, його економіку, підприємства.

Підприємство – це самостійний суб'єкт господарювання, створений у порядку, встановленому законодавством, для виробництва продукції, виконання робіт і послуг з метою задоволення суспільних потреб та отримання прибутку, що залишається в нього після сплати податків та інших обов'язкових платежів.

Роль підприємства в суспільному виробництві полягає в тому, що воно забезпечує:

- 1) випуск товарів і послуг – вирішує: що і скільки виробляти;
- 2) поєднання факторів виробництва – вирішує, які фактори необхідні для виробництва продукції;
- 3) зв'язок між товарними і ресурсними ринками – вирішує: де брати ці фактори для виробництва продукції, де і кому продавати готову продукцію і в який спосіб (яку форму зовнішньої торгівлі обрати).

Не можна сказати, що глобалізація якимось чином змінила системну

сутність світової економіки, вона стала всього лише ще одним етапом розвитку цієї системи. В зв'язку з міжнародними відносинами про явище глобалізації заговорили активно економісти бо зафіксували, що транснаціональні корпорації досягли оборотів, які перевищують ВВП більшості держав, а крім того, вони через транснаціональну діяльність отримали можливість йти з-під національного контролю з боку державних і громадських структур окремої країни. Їх ресурси дозволили транснаціональним корпораціям (ТНК) впливати на внутрішнє становище в десятках держав, фактично обмежуючи тим самим їх суверенітет. Найбільші ТНК завищують економічну вагу щодо національних економік в чотири рази. Але навіть після внесення відповідної поправки виявляється, що по «економічній могутності» в 2010-2011рр. компанія «Wal-Mart Stores» була порівнянна з В'єтнамом, «Royal Dutch Shell» перевершувала Марокко, а «ExxonMobil» трохи відставала від Словаччини.

Таблиця. Найбільші десять ТНК зі списку Fortune Global 500 за 2017 рік

№	Назва	Країна	Галузь	Річна виручка (млн. дол., на рік)
1.	Walmart	США	Роздрібна торгівля	485,873
2.	State Grid	Китай	Енергетика	315,199
3.	Sinopec Group	Китай	Паливна	267,518
4.	China National Petroleum	Китай	Паливна	262,573
5.	Toyota Motor	Японія	Виробництво автомобілів	254,694
6.	Volkswagen	Німеччина	Виробництво автомобілів	240,264
7.	Royal Dutch Shell	Нідерланди	Паливна	240,033
8.	Berkshire Hathaway	США	Страховання	223,604
9.	Apple	США	Комп'ютерні технології	215,639
10.	Exxon Mobil	США	Паливна	205,004

Джерело: складено за даними рейтингу Fortune Global 500.

Нерівномірність розвитку в країнах посилюється завдяки діяльності ТНК котрі, з одного боку, зацікавлені у капіталовкладеннях у свої дочірні компанії, що базуються у більшості країн світу, а з іншого – науково-технічні винаходи, новітні технології концентрують у материнських компаніях і не імпортують у країни базування їхніх філій. Крім того, інновації стосуються не технологій, а самих продуктів та розширення ринків їхнього збуту. До основних недоліків ТНК в Україні можна віднести:

1) У багатьох випадках транснаціональні корпорації використовують українську економіку як сировинну базу, передаючи українським партнерам не відповідні їхньому рівню розвитку технології з жорсткими обмеженнями

на продаж.

2) Ведення бізнесу у видах економічної діяльності, які вигідні міжнародним компаніям, а не економіці України. Поряд з активною діяльністю ТНК у галузях зі швидким оборотом капіталу й забезпеченими ринками збуту спостерігається недостатній рівень інвестицій у інші, дуже важливі для української економіки, види економічної діяльності.

3) ТНК демонструють свою соціальну відповідальність в Україні, проте на практиці дуже часто порушуються певні права національної робочої сили, використовуються недоліки українського законодавства у сфері охорони навколишнього середовища і ін.

4) Міжнародні компанії уникають сплати податків шляхом внутрішнього переливу капіталу в країни з нижчим рівнем оподаткування. У 2012 р. Державна податкова служба України порушила питання щодо вирішення проблем з ухиленням податків національними та міжнародними компаніями через механізми трансферного ціноутворення.

5) Спроможність ТНК впливати на ціноутворення в країні, що призводить до поглинання або банкрутства вітчизняних виробників, а також робить залежною українську економіку від діяльності міжнародних компаній.

Глобалізацію характеризують не тільки форми зовнішньоекономічних зв'язків, а й наступні процеси, що підсилюють їх інтенсивність: технологічний прогрес; лібералізація торгівлі й інші форми економічної лібералізації; розширення сфери діяльності організацій на основі застосування нових засобів комунікацій; єдині стандарти ринкової економіки та вільної торгівлі; перехід від традиційних форм спілкування до прогресивно-технологічних комунікацій.

Глобалізація не принесла очікуваного результату країнам, що розвиваються. Якщо глобалізація не досяг успіху в скороченні бідності, то ще менш вона досягла успіху в забезпеченні стабільності. Кризи в Азії і Латинській Америці загрожували економіці і стабільності всіх країн, що розвиваються. Захід, який підштовхнув бідні країни до ліквідації торговельних бар'єрів, зберігши при цьому свої власні, перешкоджаючи експорту сільськогосподарської продукції країн, що розвиваються і тим самим позбавляючи їх такого необхідного експортного доходу. Підприємства України повинні відповідати рівню цих корпорацій. Тобто йти такими темпами, щоб не тільки наздогнати, а й опереджати. Такий темп витримають не всі. Необхідним є вироблення стратегії розвитку та захисту підприємств України, тому що глобалізація має і позитивний ефект, так для західних країн: збереження власних торговельних бар'єрів; відмова відкрити свої ринки для товарів країн, що розвиваються, збереження своїх квот на безліч товарів; плюс для західних банків від ослаблення контролю над ринками капіталу в Латинській Америці та Азії.

1. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций /С. Харингтон // Поліс. – 2004. – №1. – с. 33-48.

2. Held D. Globalization. – Cambridge: Polity. – 2007. – 304.